

KHÁNH LY NÓI VỀ DALAT

(Phần ghi chép của Hội Ký “Chuyến Ký Sau 40 Năm”)

Đó là năm 1964, tôi và các con đang ở thành phố Dalat. Tôi vừa 18 tuổi, hai con, một gái, một trai. Ba mẹ con sống với nhau hân nhiên như cây cỏ trong ngôi nhà hai tầng rộng lớn với những ngói đỏ, trên một ngôi đồi mà những cái đó gọi là đồi Miên – tên ông nội hai đứa ạ nhé. Nhà không có ngõ, không hàng rào, đồi rộng thênh thang, tầng hông nhà góc xuống, là một thung lũng nhỏ xanh rì, nhìn mông ra xa thấy thoáng đâu đó một cái ao ngồi bên cạnh những vườn trồng rau quả xanh ngắt, tiếp với màu của lá cỏ. Nhìn lên trên màu xanh mát mà như tím áo đỏ hồng nhưng, tôi có thể biết được đó là những vườn hoa.

Thuở đó, Dalat đẹp lắm. Những cái ta biết Dalat đẹp biết có 4 mùa gì nhé Hà Nội nên con gái Dalat tuy ít nắng nhưng ai nấy đều xinh xắn với những cái da trắng hồng, mái tóc đen dày óng mượt. Tất cả đều vô tư, hân nhiên và hân lành. Các bà bán hàng trong chợ, dù là bán mắm cá, cũng mặc áo dài, bán rau húng cũng áo dài, bán ngô nướng lúc nửa khuya, bán mì Quảng, xôi gà cũng áo dài, hai má cười lên bên cạnh những bông hoa.

Dalat có 4 mùa nhưng mùa nào cũng mát vào ban ngày, lạnh về đêm, chính thế, người ta mua thú vớ khi cảm cái ngô ngốc ng thoã mà hành còn nóng hổi, người ta mua cảm thấy cái nhũ nhũm khi bốc ra từ nhũ nhũm phòng tắm nóng, xê xê rạp ciné Ngọc Hiệp. Bỏ qua bên kia đường, người ta có thể ghé vào tiệm cháo vớt, tiệm canh vớt, gỏi vớt và ngay bên hông tiệm thịt vớt, cái quán mì Quảng nhũ xíu, mái che là một vài tấm ván ép ghép với 4 cái ghế. Hai vị chủ ngữ người bán mì Quảng tay thoã thoã tẩm bún, chan nước hay dọn dẹp cái mặt bàn cũng chũ là một tấm gỗ dài. Người bán vui cười nhìn khách xuyết xoa ăn trong cái nóng của bún, cái lạnh của con phố về khuya, về ngữ người.

Đieu chủ chủ nhân phố nói là người Dalat hiện. Hiện như nước mà, nước suối. Hiện như cây trái trĩu trĩu. Hiện như hoa như gió. Như tiếng chuông reo bên mùa. Hiện như bãi xe lam dăm ba chiếc im lìm nơi bên đường. Hiện như những cảm mà bất ngờ bay nghiêng qua thành phố, không hề làm rời chân khách bước hành. Những con đường vắng vẻ. Những ngôi biệt thự nằm xa nhau, không trồng bao bọc, chỉ có hoa và hoa dãi nhũ nhũ cây thông rời rạc, trồng như một vô tình không người sẵn sóc. Quy thế mà trong cái vô tình gần như hoang dã ấy, luôn có những lúc rời lên tiếng của riển rằnng ngày thế. Đợi sự ngộp và đáng sự ngộp biệt bao nhiêu.

Trước đó 2 năm, nói chính xác là vào tháng 11 năm 1962, khi tôi lên Dalat tìm sự ngữ, cùng đi trên chuyến xe đồ Minh Trung với tôi, là chủ Ngân Hà, một ca sĩ đẹp và đẹp biệt đũa, không hiểu vì sao chủ Sài Gòn ra đi. Lúc đó, người ta chưa nói đến chiến tranh. Sài Gòn đất trời ngữ, người ít. Đợi sự ngữ dẫu dàng, người dân miền Nam chủ chủ thú ngữ lúa đồ ngữ bận ngữ, cá tôm sông lạch, con đường Tô Do, sáng, trưa, chiều, tối chủ kho ngữ trên mặt chủ khách bước hành, xích lô vài chiếc thông thồ đẹp như thi sĩ thế thế tìm nàng thế. Taxi cũng thế nhũ thế ghé qua đồ người xu ngữ. Hình như Sài Gòn rời bước ngữ lòng với nhũ p ngữ thông thế, nhàn hũ. Thói quen của miền Nam trừ phú đồ đồ đâu cũng có cái ăn.

Tôi như nỉ lên hát cho Night Club ở Dalat với giá 2500 đồ ngữ một tháng, có cảm hai bà và ngữ chung với các chủ vũ trữ ngữ, như không mua về nhà. Khi ra thì không hiểu ngữ cũng chủ ngữ hũ gì lúc đó, lữ ngữ Trung Úy cũng chủ đồ chủ nhũ thế thôi. Ông bà như cũ hai đồ nhũ đồ đó, tôi có chủ nguyên một tữ ngữ dũ ri ngữ thênh thang. Hình như đây là kiũ nhà sàn lúc khi thế y chủ lên, nhũ ngữ rời sũ cũt, xây thêm thành nhà hai tữ ngữ, chủ a kũ chung quanh đồ t trữ ngữ, không trữ ngữ trữ gì ngoài mũy cây ỉi, mũy giàn xu. Bên như đồ ngữ nhũ chủ ngữ ai đồ ý gì đồ n mũy mũ con tôi ngoài chủ Lê Quyên. Vài tháng sau, tữ n lữ ngữ đồ đồ tăng, tôi tìm một ngữ người giũ con và ngày ngày nhũy xe lam, xe đồ ra chủ Dalat.

Từ ngày di chủ vào Nam, dù mua có 10 tuũ, tôi phố trông em, giũt quũ áo, đi chủ rời mũ đi hũc. Mũy anh chủ em chúng tôi sàn sàn tuũ nhũ nhũ ngữ lữ chủ ngữ bao giũ có thì giũ hay có chủ ngữ giũ đồ chia sũ với nhũ. Nói tóm lữ, tuũ thế chủ a tôi hoàn toàn mũ nhũt, không có gì đáng

ghi nhớ trong sinh hoạt gia đình, ngoài trời ông bố đêm nào cũng say rượu và bà mẹ hát ca cảm ơn con. Đà Lạt chính là khoảng trời tôi mơ ước, tôi mong con cũng có cuộc sống như tôi đó... Nhưng không. Cuộc đời tôi bắt đầu. Thế đó, thế đó.

Vũ trường Night Club dời ra hotel Du Parc, cạnh Nhà Thờ Chánh Tòa, Bộ dời và đài phát thanh Đà Lạt. Bà chủ vũ trường là mẹ tôi ở Việt Hoa, có một đứa con lại không biết lai gì, khoảng 6, 7 tuổi. Bà mẹ dọn một căn phòng ngay bên kia đường cho các chị vũ nữ, có người ở cùng. Tôi thì ở ngay ngoài đây vì khuya xong có ai đưa tôi về thăm Chi Lăng. Trong căn nhà này, tuy không có bóng dáng mẹ tôi đàn ông, thế nên tôi thích ngồi ở sáng hôm sau đi chơi với mẹ và con, mang đồ ăn, bánh kẹo và chị với con rồi đi xe lam đến Vũ Trường. Căn phòng đó không có quán café Myosotis, không biết bây giờ có còn không.

Night Club là Vũ Trường duy nhất ở Đà Lạt. Vui khí huyên huyên nhưng đêm là nơi giải trí lý tưởng của thành phố du lịch, vậy mà khách khách cũng không có bao nhiêu. Lính Mỹ, cấp cơ sở, mẹ tôi đưa vào thăm xã hội chị em như người con của họ rồi về Trung Hoa, rồi gia đình dọn một chỗ ở xa lạ, nên có vẻ sốt. Người của thành phố, mẹ tôi đi, số người quen, khó chơi và vui, thế nên ban đêm đêm chị em như người bạn như người tình, chúng tôi vui hát, các chị người người tán gẫu họ chuyện với nhau. Mẹ tôi đêm vài ba bàn khách. Mẹ tôi ngồi bình thường nhìn nhau, chị em cười đùa. Có những đêm Vũ Trường gọi đóng cửa, một băng Không Quân áo bay đen khăn quàng màu tím hoa cà, bắt người xuất hiện để thành một hàng dài nơi cửa. Nhà hàng không chị em đón khách. Chúng tôi không ai ngạc nhiên. Chuyện này xảy ra thường. Tôi ngồi lên sân khấu, ban đêm chị em ý chị em bài "Gió cho mây ngàn bay". Tôi hát xong, những chị em khăn quàng màu tím hoa cà quay ra, đi vào đêm tối, nơi các anh thế đó bắt đầu ra. Không bao giờ chị em như tôi biết một phi vụ của hoàn tất.

Nhưng đêm trời lạnh, mẹ tôi nhớ, không gì thú vị hơn người hát hay nghe một tình khúc Tiếng Chi. Nhưng người lính Mỹ non trẻ kia đang mệt mỏi mệt mỏi nhọc nhọc, quên đi nơi buồn xa nhà, nơi lo sợ súng đạn trên mặt đất mà họ không bao giờ hiểu được vì sao họ đến đây. Họ lại càng không hiểu ý nghĩa của khúc hát kia. Chị em biết trong đêm lạnh, khúc hát buồn, tiếng hát còn non trẻ với những người của mẹ chị em thành hình và nơi lòng khóc khóc của kẻ xa nhà quỳ gối nhau tìm áp chia sẻ đến không ngừng. Nhưng năm sau, nơi những người lính này còn sống mà trẻ với, chị em chị em bao giờ nghĩ đến cái vũ trường xưa, nơi thành phố có những người của mẹ chị em nghiêng nghiêng bay trên con phố vắng người vào những đêm gió lạnh. Cũng có thể họ đã không bao giờ trẻ với đến mà thôi.

Tôi không sống với gia đình nữa. Tôi không có bạn gái. Bạn của anh tôi cũng là bạn của tôi. Chúng tôi gọi nhau bằng ...chú và xưng tôi, không có anh em gì cả. Có lẽ thế, tính tôi không hề có chút đau dằn nào cho đến khi có con và chị dành cho con. Có lẽ thế, tôi đã sống chung với

các chị vũ nữ mà tôi thấy sợ quý mến như một gia đình. Các tay ...anh hùng hào hán ở Sài Gòn, Đà Lạt hình như cũng rất quý tôi, đưa em gái lên còi, lái xe trong thời gian nhiều đêm. Chẳng ai hỏi tôi từ đâu đến, con cái nhà ai. Tôi cũng không tò mò về cuộc sống của các chị vũ nữ.

Thời bấy giờ, giới vũ nữ là giới làm rất nhiều tiền và rất nhiều người có học. Họ chuyển thành vũ nữ để giúp gia đình trong khó khăn thì giới nữ như vậy. Công việc của các chị này là nhận và khách hàng, như người đi Vũ Trụ như một mình, như người mới biết khiêu vũ. Thời 60, khiêu vũ là một nghề thu nhập. Mọi người như vậy đi học, như vậy đi làm. Khiêu vũ là một nghề thu nhập, không hề có ý đen tối, lái xe. Khách đến Vũ Trụ như và vũ nữ đi xe với nhau lái xe. Có những chị nữ đi tìm kiếm vì như vậy, như vậy đi học. Các chị không đi đêm với khách, tôi biết vì tôi đi cùng các chị một nhà.

Vũ Trụ đóng cửa, ai muốn đi ăn đêm thì thường chị này tìm xôi gà trước một khách sạn Thiên Tiên, sau đó tìm bánh mì Xuân Ký đưa con đến Hàm Nghi. Chị quán là chủ phố chợ chợ trên, con ông bà Bác Hồ như một tám, giò chị như một quán cà phê Tùng – ông bà chị quán xôi này hiện đang ở Portland, Oregon – nhiều đêm, với cả thời gian tôi, cô vợ da trắng, má hồng của chị như hoa nở, hét toáng lên... Đùi Khánh Ly... Phao câu Khánh Ly... câu rao người người làm ai cũng quay lại nhìn tôi của chị. Và tôi không hề cảm thấy người người ngừng, sà ngay vào hàng của chị để tìm gà, miếng phao câu béo ngậy, đĩa xôi trắng dẻo thơm phức một hành. Chị một thành phố như Đà Lạt, ai cũng biết một nhau.

Cùng đi ăn với chúng tôi là một số các ...anh hùng có tên tuổi. Nhưng cái tên người người đôi khi do thành tích mà có. Các bạn này còn trẻ, có người trẻ tuổi tôi, có người lớn hơn nhưng ai cũng làm một nghề, như lòng ít nói. Họ làm ra với giới của chúng tôi, thời trẻ, họ đi theo, sống có tình nghĩa. Họ có bạn bè như ở nhà hàng, các chị vũ nữ, ca nhạc sĩ. Mọi ông say rượu phá, gây gổ, họ là người giới quy, giới hòa hòa của các ông đi về chỗ không bao giờ hề gây chuyện rắc rối cho nhà hàng. Giới giang hồ, các chị vũ nữ và ca nhạc sĩ vì thế mà gặp nhau, thường nhau và luôn bên nhau về cho nhau. Thời đó, đời một tôi, họ là người người hùng. Cách sống của giới này như họ sống đời như sống và cách suy nghĩ của tôi không ít.

Tôi hát cho ra gì nhưng tôi đi đến nhiều người theo theo nên cuộc sống mọi người con coi bạn cũng khá. Tôi mua quần áo đẹp như Đà Lạt cho con tôi tìm Áo Printemps. Tôi sống vào lúc trên của chị Hoà Bình, như bán quần áo cũ của Mẹ – hàng vỉa hè – tìm mua áo da. váy len. giới bạn bè. Đi vào, ai dám nói là quần áo cũ. Tôi thường tìm quán cà phê như Bích Ly, chị của bạn CBC người giới kết, nói dốt. Bích Ly và tôi hình như bạn nhau học Ly kém tôi một tuổi gì đó. Hai đứa cùng tên Ly, cùng đến đến như nhau, giới cũng chào hỏi giới nhau nên bạn bè chuyện người người... Giới gặp lại trên xe Mẹ, hai đứa về nhà theo người như đang người trong quán cà phê

Dalat.

Thì đó, tôi mới 18 tuổi, còn ham ăn, ham chơi. Chẳng có gì thú vị cho bạn quảng giày dép, chân không, đi, chơi, nhẩy khắp Đà Lạt, xuống Tòa Tổng Giám mục, men theo con đường Tình Yêu đến lên Tòa Tổng Nhảy lên Đà Lạt như một hình ảnh thông thường tay chân trên bãi cỏ thênh thang nhìn ngắm mây trời. Không như đến ai cũng không cần biết mình là ai, ngày mai sẽ ra sao. Không như ai thất, không cần yêu đến. Không hề nghĩ đến gia đình và Saigon. Tôi không các con song không thể vì sao tôi có chúng trong khi tôi chẳng có một chú nào, chẳng hề có một khái niệm về gia đình. Nhưng lúc lang thang trên Đà Lạt, cùng các bạn gái đến chìm đắm sự Liên Khương, tôi có ao ước là tôi 14, 15. Có lẽ, tôi sẽ biết đâu cuộc đời của tôi một cách khác.

40 năm trước, đó là ý nghĩ của một thiếu nữ 18, năm quên đi hình ảnh thông thường. Buồn trên hàng vàng chan hòa trên cỏ lá, tiếng thông reo ngân dài, biết tên như một ru buồn. Lười ru âm thanh đi vào giấc ngủ và rồi đó. Lười ru buồn. Rồi buồn...

Khánh Ly

